

Läbi aegade on kihlused ikka kaasa toonud sekeldusi. Kihlab kas rohkem või vähem lähem või kaugem sugulase ja tutvusringkond. Sageli sekkuvad sündmusse päris kõrvalised isikud. Tunnen end kirjatüki kirjutamisel ka võõra kõrvalseisjana, kes sekkub küsimata, kuidas see asjaosalistele meeldib.

Juttu tuleb Sergei Prokofjevi lüürilis-koomilise ooperi «Kihlus kloostri» («Duenja») lavastusest, millega RAT «Estonia» repertuaar täienes eelmise hooaja lõpukuudel. Pike-ma ajaloolise tagasivaate asemel olgu öeldud ainult, et ooperi aluseks on inglise XVIII sajandi dramaturgi Richard Sheridan'i komöödia (1775. a.). Prokofjevi ooper aga valmis neli aastakümnet tagasi, 1940. a. Bufo-ooperina kavandatud lavateoses kohtume traditsiooniliste tüüpidega: kiuslik isa, kes laste kihlusest loodab kasu saada, rikas armunud vanamees, jõukat peigmeest ihaldav seltsidaam. Siiski on neis tüüpides mingi sõnades väljendamatu uudsus nagu Prokofjevi muusikaski. Prokofjev on küll meie sajandi klassik, ometi armastavad tema muusikat vaid need, kes seda tunnevad. Itaalia ooperiga hellitatud kõrvale on Prokofjevi partituurid ikkagi harjumatud.

Ooperi ettevalmistamisel võis siit-sealt kuulda umbes selle-taolist repliiki: milleks jälle niisugune teos, mis vähestele võib meeldida ja mis paari etenduse järel lavalt kaob? Õnneks ei pidanud need väited paika. Kevadiste etenduste täissaalid tõestasid huvi püsimist. Prokofjevi muusikale aldus kuulaja imetleb teostuse geniaalsust ja lihtsust. Lihtsus on näiline. Tegijad küllap ise teavad, kui raskelt-kergelt kõik kätte tuli. Lugupidamine osatäitjatele ja kõigile, kes muusika selgeksõpetamisega vaeva nägid, — dirigendid Peeter Lilje ja Vello Pähn, koormeister Anne Dorbek, kontsertmeisterid Reet Laul, Helju Tauk, Jaanus Juul, Ivo Sillamaa ja Viive Pajuri.

Dirigent Peeter Lilje on laia haardega muusik. Meisterlik on ta olnud klassikute, romantikute ja XX sajandi ooperimuusika kätteõpetamisel ja esitamisel. Tuletagem meelde Mozarti, Verdi, Weberi, Stravinski oopereid. Ka Prokofjevi interpreteerimisel paneb Peeter Lilje lava ja orkestri täpselt paika. Kaasaminek on paindlik ja solistide võimeid arvestav. Orkestri kulminatsioonid on hästi välja kantud. Nii mõnigi vääratus siin-seal sai tasandatud tänu dirigendi oskusele ja kiirele reaktsoonile. Vello Pähna tulek «Estoniasse on rõõmustav. Tõsine ja asjalik suhtumine juba proovidel lubas palju ning pettuda ei tulnud. Kõikidest tema juhutatud etendustest vormusid tervikud. Ainuüksi tõsi, et esimesel teatriaastal usaldati Vello Pähnale etendus nagu «Kihlus...» räägib iseenda eest. «Kihlust...» õppides ja õpetades sai Vello Pähn kindlasti hea ja kasuliku kooli.

Külalislavastaja Georgi Ansimov Moskvast on estoonlyaste vana tuttav (varem lavastanud operetid «Neiud ärevil» ja «Kaks kevadpäeva»). Töö «Estonia» ooperiga olisemakordne, ühtaegu rõõme ja raskusi

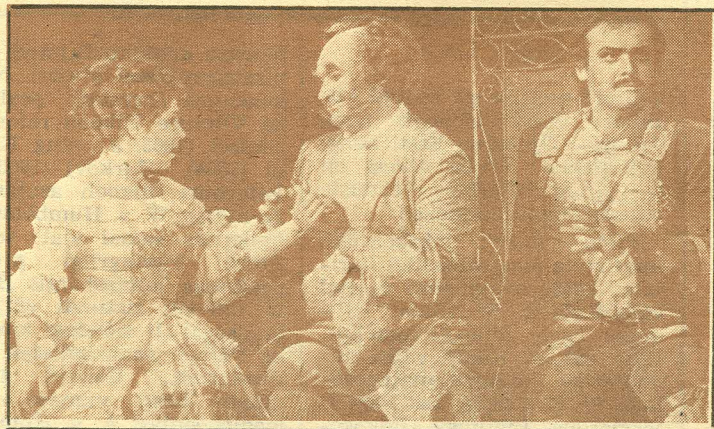
KONTVÕÖRANA KIHLUSEPEOL

pakkuv. Georgi Ansimov väljendas oma mõtteid ühes juttu-ajamises nii: see, et ooperilauljal on hää, on elementaarne nõue. Me ei vaata inimest ega imesta, et mõtelge ometi, tal on kaks kätt ja kaks jalga. Oleks naeruväärne imestada, kui keegi laulab ooperis ja tal on hää! ka. Teadupärast raskendasid ooperi väljatulemist mitmedki rivist väljas hääled. On selle taga suur koorumus ja tööpinge või midagi muud, teavad teatritegijad ise.

kohata siin-seal lavajoonise muutmist, mis suuremate vabaduste korral viiks lavastuse lagunemiseni. Nii et — täpsust nii muusikas kui ka mängus!

Kunstnikutöö on Jevgeni Sofronovilt Jerevanist. Ma ei ütleks, et see oleks midagi erilist, aga sellisena võimaldab ta välja tuua tegevuse mitmeplaanilisust. Laval on õhku ja ruumi kõigile.

Vägagi erimeelsetest karakteritest saab kokku üsna kauni mosaiigi. Mängutihe on

Luisa — Sirje Puura, Don Jerom — Ivo Kuusk, Ferdinand — Vaino Puura.

Nii nagu Prokofjevi muusika lähtub karakteritest, lähtub Ansimovi lavastus muusikast. Rõhuasetus on lüürilisel poolusel. Puudub terav karikatuur, nagu seda harilikult antakse. Keskele kuju on Duenja, kes kogu elutarkusega vormib kalakaupmees Mendozast oma ideaali. Mendoza lihtsus ja naiivsus lasevad tal end Duenja mängureeglitest märkamatuks kaasa haarata. Ooperi pealiini kõrval on kaasakiskuvad ja tüüpiderikkad ka teised liinid, mis käivituvad Mendozast—Duenjast. Ja isekas isa, don Jerom, kes huvitub rohkem rahast kui laste õnnest, saab lõpuni lollitatud ja tal ei jää üle muud, kui teha halva mängu juures hea nägu.

Lavastaja on ooperi liigutus-liigutuselt paika pannud. On seostatud ja põhjendatud iga silmavaadet, see saab selgeks juba lavastuse avamängust. Igal arenguliinil on mõtestatus ja loogika, olgu tege-mist üksiktelgelaste või kooriga.

Südamel on üks «aga», õieti vist rohkem ettemuretsemine. Nimelt, külalislavastaja lavastab üks kord ja tal on üks lõppvariant. Ümber- ja ületegemised jäävad ära. Austades lavastaja ja iseenda tööd ei tohiks osatäitjad oluliselt muuta lavalist joonist. Muidugi sünnib ju iga etendus teatud mõttes uuesti ja improvisatsiooni osa jääb, aga kevadel nähtud mõnel etendusel võis

Duenja—Mendoza liin. Urve Tauts — Teo Maiste on nii suurepäraselt laulvad ooperinäitlejad kui ka näitlevad ooperilauljad. Kummalgi tege-lasel on omad ootused ja lootused, ja kui oodatud kaunitari asemel ilmub Mendoza ette mitte enam noor seltsidaam, algab nende varjundriikas koosmäng. Duenja tahab ja peab end veetlevaks tegema ja haneks püütud Mendozast saab romantiline rüütel. Leili Tammeli Duenja ei võlu kalakaupmeest niivõrd näiliku malbusega, kui just Mendozale üsna ootamatu osterunnaku ja elujõuga. Ervin Kärveti Mendoza on loodud kaasakiskuvalt. Ta naudib oma olematut kavalust. Saanud küll tüssata, naudib ta lõpuks ka rõõmsalt kõike, mis elu talle kätte mängeb.

Don Jerom püüab olla olukorra peremees, kuigi tulutult. Muretseva ja toimeka papa rollis näib Ivo Kuusk tundvat end nagu kala vees. Iga etendus on pakunud nii vokaalselt kui ka mänguliselt uusi rõõmsaid avastusi. Meeldivalt ja oskuslikult on ühendatud tege-lase erinevad nüansid. Kalju Karask samas osas laulis eelmisel hooajal ainult ühe etenduse ja oli heas vormis. Muusikas ja mängus olid kõik omal kohal. Kahju, et tervise tõttu tuli tal mõneks ajaks eemale jääda, aga uus hooaeg on ees.

Nagu koomilistes ooperites enamasti, on ka «Kihluses...»

palju tegelasi. Mis jäi meelde sellest kirevast galeriist? Marika Eensalu varjundirohke ja meeldiv Clara, tema intonatsioonipuhas ja kande-v hää; uus tüüp Voldemar Kuslapilt tema seniste osade kõrval, küll malbe, aga boheemlaslik don Carlos, juba aastais vanapoiss, kes nii mõnedki elumõnund maitsmata jätnud. Gri-meerijad on kõvasti vaeva näinud ja alles pärast esimest väljalauldud fraasi on iga etendust saatnud publiku rõõmus äratundmiskahin: «Kuslap, kas tõesti!» Veel Sirje Puura ja Jenny Anveldi Luisa. Esimese tugevam külg on näitlemisskus, teisel vokaal. Väino Puura kirgliku Ferdinandinna on huvitav roll tema lavateel. Rostislav Gurjev don Antoniona suhtub nagu ikka nõudlikult ja täpselt nooditekstisse. Ridamisi on kolorit-seid väikeosi: Hans Miilbergi ja Arvo Laidi värvikas Isa Augustin, Tiit Tralla teener Lopez, Mait Robase vend Elystaf, Maja Rumesseni ja Haili Sammelseja don Jeromi teenija Lauretta.

Ja veel päris verivärsketest lavajõududest. Loen siia neid, kes tänava või viimasel paaril aastal lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi. Teistest nii vokaalselt kui ka mänguliselt üle on Tarmo Siid. Üsna väikeste lavakogemuste juures väärrib täit tunnustust tema lai ampluaa «Kihluses...»; vana ja väarikas don Carlos ja kuumavereine Ferdinand on mõlemad head. Ants Kollo don Antonio on korralikult sisseõpitud osa, aga tahaks loota, et edaspidi tuleb ka vokaalne kandvus.

Kahele tänavusele TRK lõpetajale, Vivian Laanele ja Eugen Antonile, oli «Kihlus...» diplomietenduseks. Vivian Laanel on kaunitämb-riline hää, mida ta teehakul olia kohta ka ilusasti valitseb. Võimalik, et liigest püüdlukusest ja lavanärvist tingitult oli tema Clara asjatult toimekas, Eugen Antoni don Antonio aga veidi rabe. Ma ei tea täpselt, kas keegi on meil varem Prokofjevi ooperiga (ma ei mõtle ainult «Kihlust...») Konservatooriumi lõpetanud, aga kerge pole see kindlasti. Mõlemad lõpetajad tulid toime raske ülesandega. Kuigi, Prokofjev nõuab oma peensust, Mozart, Verdi või Tšaikovski oma, ainult et klassikaline ja romantiline muusika on rohkem sissekoolitatud.

Ükskõik kui raske ka kõigil noortel poleks olnud, peaksid nad tagasi mõeldes olema tänulikud, et said töötada koos Georgi Ansimovi ja teatri tunnustatud meistritega. See korvas nii mõnegi studiumiaastate vajakajäämise.

Nüüd massistseenidest, mida pole küll ooperis ohtralt, aga mis on siiski orgaaniline osa tervikust. Igal lauljal, igal pillimehel laval on oma ülesanne. Kõige krooniks on munkade joogipeo pilt, kus koor ei ole lihtsalt koor, vaid terve tüüpi-de galerii.

Olen kihluspeol kloostri kontvõõraks olnud viiel korral ja iga etenduse finaalis olen koos lavalolijatega mõttes tõstnud pokaali kõigi ooperitegijate terviseks nii laval, orkestris kui ka lava taga. On olnud säravaid ja vähem säravaid etendusi, aga säratuid pole olnud.